

บทที่ 11

การสงเคราะห์ชาวเขา

ความเป็นมาของชาวเขา

ชาวเขาจัดว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนบนภูเขาสูงทางภาคเหนือ และทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ จากการสำรวจของนักมานุษยวิทยา ปรากฏว่าประเทศไทยมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ 19 เผ่า ที่รู้จักชื่อกันได้แก่ แม้ว มูเซอ ลีซอ อีเก้อ กะเหรี่ยง เป็นต้น แต่ละเผ่าต่างมีความแตกต่างกันไปทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อดี ลักษณะร่วมของชาวเขาแทบทุกเผ่าคือ ชอบอพยพ ย้ายที่อยู่อาศัย เพาะปลูกทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียที่ดินทรัพยากรป่าไม้

ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ หากจักเข้าเป็นเชื้อสายตระกูลแล้วจะแบ่งออกเป็น 3 ตระกูล ได้แก่ (กรมประชาสงเคราะห์ 2519 หน้า 21-22)

1. เชื้อสายตระกูลจีน-ธิเบต หรือมองโกลอยด์ เช่นพวกกะเหรี่ยง แม้ว เย้า ลีซอ มูเซอ เป็นต้น
2. เชื้อสายตระกูลออสโตรนีเซียน หรือ ออสโตร-เอเชียติก เช่น พวกละว้า ขมุ ชิน ซ่า ผีต๋องเหลื่อง เป็นต้น
3. เชื้อสายตระกูลมลายู-โปลินีเซียน

บรรดาชาวเขาเหล่านี้เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนแถบภูเขาสูงทางภาคเหนือของประเทศไทยนั้น ต่างแยกย้ายกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณกว้างต่อไปนี้

เผ่ากะเหรี่ยง อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน ตาก แม่ฮ่องสอน และบางพวกอพยพเข้ามาอยู่ทางภาคตะวันตกของไทย คือชายแดนพม่าแถบจังหวัดกาญจนบุรี

เผ่าอีเก้อ	ในจังหวัดเชียงราย	เชียงใหม่	แพร่
เผ่ามูเซอ	เชียงราย	เชียงใหม่	ตาก แม่ฮ่องสอน
เผ่าลีซอ	ในจังหวัดเชียงราย	เชียงใหม่	ตาก แม่ฮ่องสอน

เผ่าแม้ว	ในจังหวัดเชียงราย	เชียงใหม่	ตาก	แพร่	น่าน
	พิษณุโลก	เพชรบูรณ์			
เผ่าเย้า	จังหวัดเชียงราย	เชียงใหม่	และน่าน		

ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เหล่านี้ปัจจุบันได้รับความสนใจจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เช่น ไทย ลาว พม่า เวียดนามได้ โดยเฉพาะประเทศไทย ชาวเขาเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อทาง เศรษฐกิจ การเมือง และการทหารของประเทศเป็นอย่างมาก

ด้านเศรษฐกิจนั้นชาวเขาเหล่านี้ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการปลูกฝิ่นขาย โดยเฉพาะสมัย ก่อนมีการอนุญาตให้ค้าฝิ่นได้นั้น ชาวเขาก็ทำการเพาะปลูกและค้าขายฝิ่นอย่างเสรีเป็นรายได้หลัก ของครอบครัว ชาวเขาจึงนิยมปลูกกันมาก ต่อมารัฐบาลได้มีคำสั่งของคณะปฏิวัติห้ามการปลูกฝิ่น และสูบฝิ่น ถ้าใครฝ่าฝืนถือว่าผิดกฎหมาย แต่ชาวเขาเหล่านี้ก็ยังลักลอบปลูกฝิ่นอยู่ ทำให้การ ควบคุมปราบปรามทำได้ยาก จากผลที่เกิดขึ้นรัฐบาลจึงเห็นว่าการห้ามปลูกฝิ่นเพียงอย่างเดียวไม่ ได้ผลเพราะชาวเขาจะขาดรายได้ ฉะนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายหาอาชีพอื่น ๆ ให้ชาวเขาแทนการ ปลูกฝิ่น เช่น แนะนำการปลูกพืชอย่างอื่น, แนะนำการเลี้ยงสัตว์

ส่วนทางด้านการเมืองนั้นคือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นิยมการอพยพเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน อยู่เสมอ จึงอาจขาดความจงรักภักดีต่อประเทศ อีกประการหนึ่ง ชาวเขาส่วนมากขาดการศึกษา ไม่รู้เรื่องถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ขาดความรู้ด้านการสาธารณสุข และการ อนามัยต่าง ๆ ทำให้มีการดำเนินชีวิตที่ลำบาก มีโรคภัยไข้เจ็บ โภชนาการไม่สมบูรณ์ เป็นต้น บัจจุบันต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องสนับสนุนให้ง่ายต่อการได้รับการแทรกซึมจากภายนอก ถูกใช้เป็น เครื่องมือหรือพลังทางการเมือง ซึ่งจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ ฉะนั้นหากรัฐบาลให้ ความสนใจในเรื่องสวัสดิการของชาวเขา เช่น จัดให้มีที่ทำกิน ให้ได้รับการศึกษา ให้ได้รับการ รักษาพยาบาลที่ถูกต้องเมื่อเจ็บไข้ ให้มีรายได้พอแก่การเลี้ยงชีพ เป็นต้น ก็จะช่วยให้ชาวเขาเกิด ศรัทธาความจงรักภักดีในแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่

ฉะนั้น เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2502 คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการ สงเคราะห์ชาวเขาขึ้น เพื่อดำเนินการสงเคราะห์ชาวเขาตามโครงการของกระทรวงมหาดไทย โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน นอกจากนั้นยังมีหน่วยราชการต่าง ๆ อีกหลาย หน่วยที่ร่วมมือกันพัฒนาและสงเคราะห์ เช่น ตำรวจภูธรชายแดน กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งสังกัด

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตร เป็นต้น และ
โดยที่กรมประชาสงเคราะห์ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้รับผิดชอบในก้นพัฒนา และสงเคราะห์
ชาวเขาโดยตรง จึงได้จัดงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา โดยมุ่งไปในก้นเศรษฐกิจและสังคม
ของชาวเขาเป็นเรื่องสำคัญ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของกองสงเคราะห์ชาวเขา

วัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์ชาวเขา

การสงเคราะห์ชาวเขามีวิธีการแตกต่างกันออกไปจากวิธีการธรรมดา โดยมุ่งให้มีเจ้า
หน้าที่ไปให้การสงเคราะห์แก่ชาวเขาในท้องถิ่นซึ่งชาวเขาอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถช่วยเหลือตัว
เองได้มากกว่า การจัดแบบเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้.—

1. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาวเขาโดยการส่งเสริมอาชีพ การศึกษา การ
อนามัย และการเสริมสร้างความเจริญในชุมชนชาวเขาอาศัยอยู่ และหรือป้องกันการทำลายป่า
และต้นน้ำลำธาร โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวร นอกจากนี้ยังป้องกันการปลุก
ฝิ่นโดยส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชอื่น หรือประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าแทนการปลูกฝิ่น

2. เพื่อรักษาความสงบปลอดภัยทางชายแดนภาคเหนือ โดยการส่งเสริมให้ชาวเขาเกิด
ความเชื่อมั่น และเชื่อถือรักใคร่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง มีความรักหมู่คณะ รักชาติไทย หวงแหน
ผืนแผ่นดินไทย เพื่อที่จะเป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านการแทรกซึม บ่อนทำลายจากฝ่ายตรงข้าม
(กรมประชาสงเคราะห์, 2521 หน้า 16)

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากชาวเขา

ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อสังคม, เศรษฐกิจ
และความมั่นคงของชาติ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

1. ปัญหาการปลูกฝิ่น ในอาณาบริเวณป่าเขาทางชายแดนภาคเหนือติดต่อกับลาวและ
พม่าเป็นแหล่งปลูกฝิ่นที่สำคัญในประเทศไทย ผู้ที่ปลูกฝิ่นเป็นอาชีพได้แก่ชาวเขาเผ่าแม่ั่ว ลีซอ
เย้า และมูเซอ ส่วนอีก้อและกะเหรี่ยงนั้นก็ปลูกฝิ่นบ้างเหมือนกันแต่ก็มีได้ยึดเป็นอาชีพหลัก
ชาวเขาเหล่านี้ได้ยึดอาชีพการปลูกฝิ่นมาเป็นเวลาหลายชั่วคนแล้ว จากการสำรวจความต้องการ
ทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรชาวเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งสำรวจโดยคณะอนุ-
กรรมการเตรียมการสำรวจความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาเมื่อประมาณปี 2509
ปรากฏว่าพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกฝิ่นทั้งหมดของชาวเขามีจำนวนประมาณ 112,000 ไร่ ในพื้นที่ปลูก

ฝิ่นหนึ่งไร่จะให้ผลผลิตประมาณ 1.3 กิโลกรัม ดังนั้นในปีหนึ่ง ๆ ชาวเขาจะผลิตฝิ่นได้ประมาณ 145,600 กิโลกรัมหรือ 145 ตัน ฉะนั้นฝิ่นจำนวนมากมายที่ชาวเขาผลิตขึ้นนี้ บางส่วนย่อมถูกลักลอบนำเข้ามาจำหน่ายในตลาดกรุงเทพฯ ฯ และบางส่วนก็ถูกส่งไปขายยังตลาดต่างประเทศ ทั้งในรูปฝิ่นดิบ มอร์ฟีน และเฮโรอีน สำหรับฝิ่นดิบและมอร์ฟีนเมื่อถูกนำไปแปรรูปเป็นเฮโรอีนแล้ว บางครั้งก็ถูกลักลอบนำย้อนกลับมาจำหน่ายในประเทศไทยอีก (ขจัตถัย บุรุษพัฒน์, 2515 หน้า 30)

การเสพติดฝิ่นและเฮโรอีนทำให้สุขภาพทรุดโทรม โรคภัยเบียดเบียน สุขภาพกาย และจิตเสื่อม เชื่องช้าเกียจคร้าน ทั้งยังเป็นเหตุของการก่ออาชญากรรม สาเหตุที่ทำให้ชาวเขายังนิยมปลูกฝิ่นอยู่ เนื่องจาก

1. ยังไม่มีพืชอื่นใดที่มีรายได้ดีกว่าฝิ่น
2. ฝิ่นยังมีตลาด และราคาสูง
3. ชาวเขายังสำคัญผิดในประโยชน์ของฝิ่น
4. ฝิ่นยังมีบทบาทในการประกอบพิธีกรรม

2. ระดับความเป็นอยู่ต่ำ ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ประมาณ 500,000 คน ซึ่งกระจุกกระจายกันอยู่ทั่วไปในภาคเหนือ นั้น ได้อาศัยอยู่ตามป่าเขาที่สูงโดดเดี่ยวถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ออกมายากยากแค้นในดินทุรกันดาร มีสภาพความเป็นอยู่ลำห้วย และลำสม้อย โดยมีวิถีการดำรงชีวิตแบบธรรมชาติในลักษณะอยู่ไปวัน ๆ และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งทำให้ชาวเขายากจนเกิดความเดือดร้อนไม่มีปัจจัยในการครองชีพเท่าที่ควร จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองให้แก่ประเทศในที่สุด สาเหตุที่ทำให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ต่ำ พอแยกประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2520 หน้า 16)

1. การศึกษา สามารถพูดภาษาไทยพื้นเมืองได้เพียงร้อยละ 38 การอ่านออกเขียนได้มีน้อยมากจนแทบไม่มี
2. ปัญหาสุขภาพอนามัย สุขาภิบาลในหมู่บ้านไม่มีที่อาศัยที่ดี อาหารไม่ดี บริการทางแพทย์ไม่เพียงพอ ความเชื่อถือและการรักษาความเจ็บป่วยตามประเพณีนิยม และชาวเขาคิดฝิ่น
3. ปัญหารายได้ต่ำ รายได้ของชาวเขาโดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำสุด 1,000 บาท และสูงสุด 3,400 บาท ต่อปีต่อครอบครัว ทำให้ชาวเขาท้อแท้ หมกกำลังใจในการทำงาน

3. ปัญหาทางค่านิยมและการเมือง ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างจากคนไทยพื้นราบโดยทั่วไป จึงทำให้เกิดความแตกต่างกันออกไป โดยเหตุนี้เองชาวเขาจึงมีความรู้สึกถึงความแตกต่างของสภาพทางสังคม มีความรู้สึกเปรียบเทียบและเกิดความไม่แน่ใจว่าตนเป็นพลเมืองของชาติใด ชาวเขาเหล่านี้ได้รับการศึกษา โรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน มีความเป็นอยู่แร้นแค้น ที่สำคัญก็คือ ชาวเขาทุกเผ่าชาดความสำนึกในเรื่องความเป็นชาติ สถาบันต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย หากได้มีความหมายต่อชาวเขาแต่อย่างใด ชาวเขายังคงมีความจงรักภักดีต่อเผ่าของตนอย่างแน่นแฟ้น มีความผูกพันทางเครือญาติโดยไม่คำนึงถึงเรื่องพรมแดน กล่าวอีกนัยหนึ่งชาวเขาในประเทศไทย บางกลุ่มมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชาวเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาวและพม่า ยิ่งกว่าที่จะมีความสัมพันธ์กับคนไทยในพื้นที่ราบ ลักษณะเช่นนี้นับเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง ต่อนโยบายผสมกลมกลืนชาวเขาตามที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้

4. ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเนื่องมาจากการดำเนินชีวิตของชาวเขาด้วยการปลูกฝิ่น ทำไร่เลื่อนลอย อันเป็นการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ทำลายคุณภาพของน้ำ และความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตลอดจนที่อยู่อาศัยและชีวิตของสัตว์ป่าซึ่งในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติ ในทางภาคเหนือ กำลังอยู่ในสภาวะที่น้ำวิกฤต (กรมประชาสัมพันธ์, 2520 หน้า 17)

การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของกรมประชาสัมพันธ์

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาโดยตรงก็ได้แก่ กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาที่กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ มี 5 วิธีด้วยกัน คือ 1. การจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา 2. การจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 3. การจัดตั้งศูนย์วิจัยชาวเขา 4. โครงการชาวเขาสัมพันธ์ 5. ศูนย์อพยพชาวเขา

นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา

การจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจายกันให้มาอยู่รวมเป็นหมู่บ้าน เพื่อสะดวกแก่การเข้าไปดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ได้ทั่วถึง ได้แก่การสงเคราะห์ด้านอาชีพ การศึกษา การอนามัย และเสริมสร้างความเจริญในเขต

นิคม เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ชาวเขาที่ยังดำเนินชีวิตอยู่นอกนิคม นอกจากนั้นก็เพื่อเป็นศูนย์กลาง
สำหรับการทดลองปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์บนเขา

การดำเนินงานนิคมสร้างตนเองได้เริ่มดำเนินการเป็นลำดับมาดังนี้

ปี 2503-2504 กรมประชาสงเคราะห์ได้ทำการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม
ของชาวเขา ศึกษาความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไป

ปี 2503 ได้ดำเนินการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาชั้น 2 แห่ง ที่ถอย
มูเซอ จังหวัดตาก และถอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ปี 2505 ได้ดำเนินการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาชั้น 2 แห่ง คือที่
ม่อนแสนใจ-ม่อนแสนเจริญ จังหวัดเชียงราย และบริเวณภูมโลด จังหวัดเพชรบูรณ์ติดต่อกับ
พินูโลกและเลย

วิธีการดำเนินงานของนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาที่ได้จัดทำไปแล้ว มีดังนี้
(ขจกภัย บุษพัฒน์, 2515. หน้า 45)

1. ดำเนินการทดลองให้ชาวเขาในเขตนิคมได้ปลูกไม้ผลยืนต้นตามบริเวณพื้นที่ซึ่งป่า
ไม้ได้ถูกทำลายไปแล้ว เพื่อหาวิธีการที่จะส่งเสริมชาวเขาตามภาคเหนือโดยทั่วไป ได้ปลูกต้นไม้
ยืนต้น ซึ่งเป็นการสร้างป่าไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้ที่ดินที่ถูกละทิ้งกลับมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ
ขึ้น
2. ดำเนินการทดลองให้ชาวเขาในเขตนิคมทำการปลูกพืชล้มลุกที่จำเป็น เช่น ข้าวโพด
ถั่วเหลือง เป็นต้น ในบริเวณที่ทำการเพาะปลูกมาก่อน และให้ไถผลเพียงพอโดยไม่ต้องไถยกย้าย
ไปที่ใหม่อีก เพื่อหาวิธีการที่จะส่งเสริมชาวเขานอกเขตนิคมทั่วไปให้ปลูกพืชโดยใช้ที่ดินบริเวณ
หนึ่งเป็นการถาวร
3. ดำเนินการจัดทำแปลงเพาะเรือนเพาะชำ และจัดหาซึ่งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์มา
ดำเนินการทดลอง รวมทั้งการจัดหาเพื่อแจกจ่ายพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ทดลองแล้วได้ผลดี แก่
ชาวเขาที่อยู่นอกเขตนิคมโดยทั่วไป
4. ดำเนินการทดลองและปรับปรุงวิธีการให้การศึกษา การสอนในโรงเรียนชาวเขา
และการพัฒนาอนามัยแก่ชาวเขาให้นิคม เพื่อจะได้นำผลจากการทดลองมาทำให้เป็นวิธีการที่ถูก
ต้องให้กับชาวเขาที่อยู่นอกเขตนิคม

5. ดำเนินการทดลองเกี่ยวกับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ซึ่งจะออกไปปฏิบัติงานกับชาวเขา โดยให้ปฏิบัติตามหมู่บ้านชาวเขาในนิคม แล้วเอาผลไปปรับปรุงเพื่อการปฏิบัติงานกับชาวเขาตามหมู่บ้านที่อยู่นอกเขตนิคมออกไป

6. ดำเนินการทดลองเกี่ยวกับการช่วยชาวเขา ซึ่งอยู่ในนิคมให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ในการซื้อขายสินค้าและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ตลอดจนการช่วยตัวเองในการขนส่ง เพื่อนำวิธีการที่ถูกต้องไปใช้กับชาวเขาที่อยู่นอกเขตนิคมต่อไป

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา (“งานพัฒนาและการสงเคราะห์ชาวเขา” เอกสารโรเนียว)

งานขั้นต่อไปของกรมประชาสงเคราะห์ คือ การดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นมา เพื่อทำโครงการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ โดยได้ข้อมูลจากการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขาทางภาคเหนือของกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อปี พ.ศ. 2504-2505 จากการประเมินผลและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของหน่วยเคลื่อนที่ที่จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. 2506-2507 ตลอดจนการทดลองจัดตั้งอาสาสมัคร และคณะครูสตรีอาสาสมัคร ไปช่วยงานพัฒนาชาวเขา เมื่อปี 2507 นอกจากนี้ยังได้นำเอาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ ดร. ยันต์ แมนคอร์ดฟ ที่ปรึกษาการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขากรมประชาสงเคราะห์ และของ ดร. ตูเซียน แสงส์ ดร. ลอริสตัน ชาร์พ และ ดร. เจน แสงส์ ซึ่งได้มาทำการสำรวจทางมานุษยวิทยาของชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เมื่อปี 2507 ด้วย ซึ่งเป็นที่หวังว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาและข้อเท็จจริง ในเชิงวิชาการ และการปฏิบัติ ตลอดจนความจำเป็นและความรีบด่วนของประเทศ โครงการนี้จะป็นวิธีการดำเนินงานอีกวิธีหนึ่งที่จะบรรลุถึงนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของรัฐบาล

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาแห่งแรก เริ่มขึ้นที่จังหวัดตาก เมื่อ พ.ศ. 2506 และได้จัดดำเนินการที่จังหวัดอื่น ๆ อีก ดังต่อไปนี้

- ปี 2506 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก
- ปี 2507 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน
- ปี 2510 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ จังหวัดน่าน เพชรบูรณ์
- ปี 2512 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ จังหวัดกาญจนบุรี
- ปี 2513 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ จังหวัดกำแพงเพชร ลำปาง

ปี 2517 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ ฯ จังหวัดลำพูน

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นนี้ เพื่อจะพัฒนาชาวเขาในรูปของวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปจากวิธีการของรูปนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา ได้กำหนดให้ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเป็นแหล่งกลางในการร่วมมือ ประสานงาน ระหว่างหน่วย ราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นแหล่งกลางในการจัดส่งหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เคลื่อน ที่ไป ปฏิบัติงานตามหมู่บ้านชาวเขาในท้องที่จังหวัดนั้น ๆ พร้อมทั้งวางแผนดำเนินการและควบคุมดูแลให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยเคลื่อนที่ ในการไปปฏิบัติงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคด้วย

ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์มีหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ทั้งสิ้น รวม 200 หน่วย แต่ละหน่วยประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์, พนักงานเกษตร, พนักงานอนามัย และครูช่วยสอน

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในด้านการศึกษา การอนามัย และการสร้างความเจริญในชุมชนที่ชาวเขาอาศัยอยู่ เพื่อยกระดับการดำเนินชีวิตให้สูงขึ้น
2. ส่งเสริมให้ชาวเขาประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้แทนการปลูกฝิ่น
3. ส่งเสริมให้ชาวเขาเกิดความสำนึกรักและหวงแหนแผ่นดินที่เขาเข้ามาอาศัยอยู่
4. บัณฑิตการทำลายบ้า และรักษาต้นน้ำลำธาร โดยส่งเสริมให้ชาวเขาทำการเกษตร

แบบถาวร

วิธีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา มีดังนี้คือ

1. สำรวจจำนวนประชากรและที่ตั้งหมู่บ้านชาวเขาในท้องที่ที่อยู่ในเขตการดำเนินงานของศูนย์ ฯ เพื่อจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมและการวางแผนปฏิบัติงานของหน่วยเคลื่อนที่ออกปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมและคัดเลือกมาแล้วได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานเกษตร และพยาบาล เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศบนที่ราบสูง และเหมาะสมกับความต้องการของตลาด

3. ส่งเสริมให้ชาวเขาตั้งร้านค้าขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อนำผลผลิตออกจำหน่ายและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในราคาถูก

4. ส่งเสริมให้ชาวเขาเกิดความสนใจในการศึกษา โดยจัดตั้งโรงเรียนขึ้นตามหมู่บ้านที่ชาวเขาต้องการ สอนโดยใช้วิธีการโสททัศน์ศึกษาและการสอนแบบโรงเรียนเคลื่อนที่ ซึ่งจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวเขาเกี่ยวกับเมืองไทย ความห่วงใยที่รัฐบาลมีต่อพวกเขา

5. ผู้กอบรวมชาวเขาและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ในการเกษตรแบบใหม่ การศึกษาการอนามัย เพื่อไปร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยเคลื่อนที่

6. ให้การรักษาพยาบาลและนำการสุขาภิบาลและการอนามัยโดยรวมมือกับกระทรวงสาธารณสุข

7. จัดสร้างทางเชื่อมโยงระหว่างศูนย์ ฯ กับหมู่บ้านหลัก เพื่อความสะดวกในการขนส่งการคมนาคม

8. ร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นในด้านการจัดรูปการปกครองหมู่บ้านสนับสนุนให้ชาวเขามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านและตำบลชาวเขาเช่นมีการแต่งตั้งชาวเขาเป็นผู้ใหญ่บ้านและกำนัน

ศูนย์วิจัยชาวเขา

กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2507 โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้ใช้สถานที่ ทั้งนี้โดยที่เห็นว่างานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขามีความสำคัญยิ่งและจะต้องปฏิบัติต่อไปอีกนานเป็นโครงการระยะยาว ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลดีในการดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขาจึงจำเป็นต้องได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชาวเขาและเพื่อให้ผลการวิจัยได้บรรทัดฐานในการวางโครงการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาต่อไป

ศูนย์วิจัยชาวเขามีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. เป็นศูนย์กลางในการค้นคว้า วิจัยข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการอนามัย ตลอดจนทางด้านมานุษยวิทยาของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เพื่อนำผลไปดำเนินการพัฒนาและจัดโครงการสงเคราะห์ต่อไป

2. เป็นศูนย์กลางรวบรวมหนังสือ เอกสาร ภาพ ฟิล์ม วัตถุ และสิ่งของอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

3. เป็นสถาบันกลางในการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้ระหว่างหน่วยงาน ทั้งในและนอกประเทศเกี่ยวกับเรื่องชาวเขา และร่วมมือประสานงานกับสถาบันการศึกษา สถาบัน ค้นคว้าทั้งในและนอกประเทศเพื่อทำการวิจัย

4. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวเขาและคนไทยทั่ว ๆ ไป และชี้แจงถึง นโยบายความห่วงใยที่รัฐมีต่อพวกเขา

โครงการดำเนินงานของศูนย์วิจัยชาวเขา มีโครงการดำเนินงานดังนี้ คือ (ขจัดภัย บรุษพันธ์)

1. โครงการห้องสมุด เพื่อให้เป็นแหล่งกลางในการรวบรวมหนังสือ และเอกสาร ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าและศึกษาของนักวิจัย และหวัง จะให้เป็นที่ยอมรับหนังสือต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวเขา ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังจะได้จัดห้องสมุดเป็นเสมือนกับตัวแทนในการเก็บรวบรวม งานทั่ว ๆ ไป ทางด้านมานุษยวิทยา การศึกษาเปรียบเทียบที่สำคัญจากส่วนต่าง ๆ ของโลก หนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ เช่น การเกษตร ซึ่งรวมอยู่ในการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวกับชาวเขาคด้วย โครงการห้องสมุดนี้จะบรรลุผลสำเร็จได้รวดเร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความช่วยเหลือที่ทางศูนย์วิจัยชาวเขาได้รับ

2. โครงการห้องเก็บฟิล์มและเทปบันทึกเสียง เพื่อเก็บรักษาเทปบันทึกเสียงดนตรี และภาษาของชาวเขา เทปบันทึกเสียงเหล่านี้จะได้รับการเก็บไว้อย่างดีในท้องที่ควบคุมอุณหภูมิ และความชื้นไว้โดยเฉพาะ และจะได้รับการอัดขึ้นอีกให้มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้าหรือสำหรับออกอากาศในรายการส่งกระจายเสียงสำหรับชาวเขาเป็นต้น นอกจากนี้ยังจะใช้ เก็บฟิล์มภาพและส่งฟิล์มภาพนี้เกี่ยวกับชาวเขาและวัฒนธรรมของชาวเขา วัตถุประสงค์ในการเก็บ รวบรวมเทปบันทึกเสียง ฟิล์มและรูปภาพต่าง ๆ เหล่านี้มีอยู่ 2 ประการ คือเพื่อช่วยเหลือในการ ค้นคว้าวิจัยและเพื่อเก็บรักษาเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของพวกเขาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละปีไว้ให้ทั้งคนไทยและชาวเขารุ่นหลัง ๆ ได้รู้ไว้

3. โครงการพิพิธภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ในตัวอาคารศูนย์วิจัยชาวเขาใช้ เป็นที่เก็บรวบรวมเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ และวัตถุที่มีค่า และโครงการจัดพิพิธภัณฑ์หมู่บ้าน ชาวเขา ซึ่งจะสร้างขึ้นในบริเวณที่ดินหลังตัวอาคารศูนย์วิจัยชาวเขา หมู่บ้านจะประกอบด้วยบ้าน

ชาวเขา 6 เผ่า คือแม่ั่ว เย้า กะเหรี่ยง มูเซอ อีเก้อ ลีซอ เผ่าละ 1 หลัง โดยตกแต่งตามสภาพอันแท้จริงของชาวเขาเพื่อเปิดให้ประชาชนชม และในบางโอกาสจะใช้เป็นที่พักของชาวเขาที่เข้ามาเยี่ยมชมศูนย์วิจัยชาวเขาค้วย

4. โครงการค้นคว้าวิจัยภาคสนาม จุดประสงค์สำคัญของการดำเนินงานของศูนย์วิจัยชาวเขาก็คือ การเก็บรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา เพื่อประโยชน์แก่หน่วยราชการที่ปฏิบัติงานด้านพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา งานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งไปในด้านปัญหาของชาวเขาโดยเฉพาะ แต่เนื่องจากข้อมูลและเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วนั้นมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มทำการศึกษาโดยทั่วไปอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวเขา

วิธีการดำเนินงานของศูนย์วิจัยชาวเขามีวิธีการดังนี้ คือ

1. ดำเนินการค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การศึกษา การเศรษฐกิจ การอนามัย สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาของชาวเขาในประเทศไทย
2. ดำเนินการรวบรวมหนังสือ เอกสาร ภาพ ฟิล์ม วัตถุ พยาน หลักฐานและสิ่งของต่าง ๆ เพื่อจัดทำห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ชาวเขา
3. ดำเนินการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับชาวเขา
4. ประสานงานและร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ องค์การต่างประเทศ สถาบันการศึกษา และสถาบันค้นคว้าต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือและร่วมมือในทางวิชาการ เครื่องมือ เครื่องอุปกรณ์ในการวิจัย เงินทุนเพื่อการวิจัยชาวเขา
5. ให้การบริการแนะนำปรึกษาหารือ ตลอดจนประสานงานและร่วมมือกับองค์การและสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับชาวเขา
6. จัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการและรายงานผลวิจัยเพื่อเผยแพร่
7. ให้คำแนะนำและร่วมมือประสานงานกับสถานีวิทยุกระจายเสียงชาวเขา ในการจัดรายการออกอากาศ
8. ประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาทั้งโดยของรัฐบาลและเอกชน
9. ให้ความร่วมมือในการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานกับชาวเขาโดยมีหลัก

เกณฑ์ว่า การฝึกอบรมแต่ละครั้งที่ศูนย์วิจัยจะเป็นผู้ร่วมจัดทำนี้ควรรวบรวมเอาหัวข้อวิชาการทาง
ด้านสังคมวิทยาของชาวเขา ซึ่งรวบรวมมาจากผลการดำเนินงานวิจัยชาวเขาในถิ่นต่าง ๆ ที่ศูนย์
ได้จัดทำไป โดยศึกษาเปรียบเทียบควบคู่ไปกับการศึกษาในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่ง
ได้มีการจัดทำกันอยู่ในส่วนอื่น ๆ ของโลกเอาไว้ด้วย

10. จัดให้มีการประชุมสัมมนาในประเทศไทยระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงาน
ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

14. ให้คำแนะนำในการผลิตและใช้เครื่องมือโสตทัศนศึกษาที่เหมาะสมแก่ชาวเขา

โครงการชาวเขาสัมพันธ์

โครงการชาวเขาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจกับชาวเขาให้
ชาวเขาเกิดความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง มีความรักและหวงแหนประเทศไทย ซึ่งจะส่งเสริม
ความมั่นคงปลอดภัยของชาติ กรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ
งานเผยแพร่ศาสนา และงานสร้างความสัมพันธ์

งานเผยแพร่ศาสนา :

1. จัดอบรมปฐมนิเทศแก่พระภิกษุที่มีความรู้ดี มีศีลจารวัตรเรียบร้อย แล้วอาราธนา
ขึ้นไปเที่ยวจาริกและเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขา เพื่อให้ชาวเขามีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและ
เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ในขณะเดียวกันก็สั่งสอนและปลูกฝังให้ชาวเขารู้จักรักชาติบ้านเมือง
และเคารพต่อองค์พระมหากษัตริย์

2. จัดให้มีการอุปสมบท และบรรพชาภิกษุสามเณรชาวเขา ที่สามารถอ่านออก เขียนได้
เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วส่งออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาในหมู่บ้านของตน

3. กำหนดให้พระธรรมทูตที่ออกไปปฏิบัติงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขา จัด
ทำรายงานประจำเดือนเสนอไปยังประธานคณะพระธรรมจาริก เพื่อรวบรวมการปฏิบัติงาน อุป
สรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาประมวลไว้ แล้วพิจารณาวางแผนแก้ไขต่อไป

งานสร้างความสัมพันธ์ :

1. คัดเลือกหัวหน้า ผู้นำ หรือผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านชาวเขา นำมาเยี่ยมชมพระนครหรือ
จังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ชาวเขาเห็นถึงศิลปวัฒนธรรมและความเจริญของบ้านเมือง

2. ร่วมมือประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดให้มีการพบปะสังสรรค์กันระหว่างลูกเสือและอนุชาต กับเยาวชนชาวเขา และจัดนำกลุ่มชาวเขาเผ่าต่าง ๆ มาพบปะสังสรรค์กับเยาวชนในพื้นที่ราบ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้แก่เยาวชนชาวเขา

3. แนะนำ ชักชวน ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวและเยี่ยมเยียนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนในหมู่บ้าน

4. พิจารณาทำเหรียญที่ระลึก พระเครื่อง พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อแจกจ่ายให้แก่ชาวเขา

ดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับชาวเขาทั้งด้านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เพื่อให้คนไทยในพื้นที่ราบได้ทราบประวัติความเป็นมาของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ

ศูนย์อพยพชาวเขา

เนื่องจากสถานการณ์ทางชายแดนภาคเหนือ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ได้ทวีความรุนแรงขึ้น โดยที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ยุแหย่ให้ชาวเขาคำเนินการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทย ซึ่งในการนี้มีชาวเขาจำนวนหนึ่ง พากันหลงเชื่อตามคำยุแหย่ ของคอมมิวนิสต์ ดำเนินการก่อการร้ายขึ้น ชาวเขาจำนวนน้อยเหล่านี้ได้ข่มขู่และบีบบังคับให้ชาวเขาผู้บริสุทธิ์อื่น ๆ เข้าร่วมดำเนินการด้วย ชาวเขาผู้รักสงบจึงพากันหนีให้พ้นจากอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ เมื่อเหตุการณ์สงบลงแล้วก็จะให้ชาวเขาเหล่านี้อพยพกลับไปยังถิ่นฐานเดิมต่อไป ชาวเขาที่อาศัยอยู่ในศูนย์อพยพนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นพวกที่อพยพมาอยู่ด้วยความสมัครใจ และอีกประเภทหนึ่งเป็นพวกที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการก่อการร้ายหนาแน่น ทางราชการต้องการที่จะใช้กำลังปราบปรามผู้ก่อการร้ายในชั้นเด็ดขาด จึงดำเนินการอพยพชาวเขาที่ไม่ใช่ผู้ก่อการร้ายลงมาไว้ในศูนย์อพยพ เพื่อป้องกันมิให้ชาวเขาผู้บริสุทธิ์พลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย

การดำเนินงานในศูนย์อพยพจะเน้นหนักไปในการให้ความช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้า และส่งเสริมให้ชาวเขาสามารถเลี้ยงตนเองได้โดยเร็วที่สุด เพื่อป้องกันมิให้ชาวเขาอพยพกลับขึ้นไปอยู่บนเขาตามเดิมหลังการปราบปรามสิ้นสุด มิฉะนั้นจะทำให้การดำเนินงานในศูนย์อพยพเป็นการสูญเปล่า

การช่วยเหลือของหน่วยงานอื่น

การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขานอกจากทางกรมประชาสงเคราะห์จะดำเนินการอยู่แล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นทั้งของรัฐบาลและองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ซึ่งจะขอกล่าวพอเป็นสังเขปดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2521 หน้า 1-2)

1. กระทรวงศึกษาธิการ

ในการจัดทำหลักสูตรแบบเรียนการฝึกอบบรมครู การจัดสัมมนาเจ้าหน้าที่ การจัดหาทุนการศึกษา การจัดสรรที่นั่งเรียนในวิทยาลัยครู และวิทยาลัยเกษตรกรรมให้แก่นักเรียนชาวเขากองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษาร่วมในโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา

2. คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการจัดทำหลักสูตรการสอนให้การฝึกอบบรมครูช่วยสอนชาวเขา การจัดสัมมนาเจ้าหน้าที่ การจัดอบรมวิชาภาษาไทย และการพูดจูงใจแก่ผู้นำชาวเขา

3. องค์การยูเซด (USAID)

ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณในการอบรมเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในโครงการเรื่องการวางแผนครอบครัว

4. กระทรวงสาธารณสุข

ให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่และนำชาวเขามารับการรักษา อดฝืนในโรงพยาบาลธัญญาลักษณะ จังหวัดปทุมธานี และศูนย์รักษายาเสพติดชาวไทยภูเขา ในโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นประจำทุกปี จัดส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปให้การรักษาพยาบาลชาวเขาที่เสฟผืนตามหมู่บ้านชาวเขา รับเจ้าหน้าที่ของกรมฯ เข้าศึกษาหลักสูตรวิชาผู้ช่วยพยาบาลเป็นประจำทุกปี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในการให้ฝึกอบบรมความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวให้แก่เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการคุมกำเนิด

5. คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมในโครงการวิจัยสุขภาพและพัฒนาอนามัยชาวเขาที่เขตพัฒนาพื้นที่โครงการแม่แสล็ตป์ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการ

วางแผนพัฒนาบ้านอนามัย แล้วได้จัดส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ขึ้นไปให้การรักษายาบาลชาวเขาที่เจ็บป่วยและให้ภูมิคุ้มกันโรค

6. กรมการพัฒนาชุมชน

ในการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนชาวเขา และการจัดสัมมนาเจ้าหน้าที่

7. องค์การยูนิเซฟ (UNICEF)

ได้ให้ความช่วยเหลือในคํานงงบประมาณการอบรมต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

8. สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย

ได้อบรมความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวให้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานในโครงการพระบรมราชานุเคราะห์

9. สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์

ได้ให้ความช่วยเหลือในคํานงงบประมาณ ในการวางระบบประปาในหมู่บ้านที่เขตพัฒนาพื้นที่แม่แสต๊ป จังหวัดเชียงราย

10. มูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่นดินทุรกันดาร

ได้คอกผลจากเงินทุนมูลนิธิเป็นค่าใช้จ่ายสมทบงานเผยแพร่ศาสนา

11. สำนักงานเกษตรภาคเหนือ

จัดดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร ให้คำปรึกษาแนะนำทางการเกษตร

12. โครงการพืชกรรมที่สูงไทย - ออสเตรเลีย

ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกษตรและร่วมการทดลองกันควัวพืชใหม่ ๆ เพื่อการส่งเสริม

13. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะเกษตรศาสตร์

ดำเนินการทดลองกันควัวหาพันธุ์พืชที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกบนพื้นที่สูง

14. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดำเนินการทดลองกันควัวทางการเกษตรและอบรมเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร

15. กระทรวงอุตสาหกรรม

ดำเนินการช่วยเหลือทางก้านวิทยากรไปฝึกอบรมโครงการต่าง ๆ ทางก้านอุตสาหกรรมแก่ชาวเขา เช่น อบรมย้อมสีผ้า อบรมตีเหล็ก อบรมจักสาน เป็นต้น

16. ตำรวจตระเวนชายแดน (ต.ช.ด.)

ดำเนินการช่วยเหลือทางก้านเศรษฐกิจ สังคม

จัดตั้งโรงเรียนสอนชาวเขา

- ให้การรักษาพยาบาลแก่ชาวเขาเจ็บป่วย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาการชาวเขาตามหมู่บ้าน

ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชาวเขา

ส่งเสริมการเกษตรชาวเขา

- สนับสนุนพิพิธภัณฑ์ชาวเขา

17. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ. รมน.)

- ประสานงานระหว่างพลเรือน ตำรวจ, ทหาร

- สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานด้านศูนย์อพยพชาวเขาในจังหวัดต่าง ๆ

- พิจารณาจัดทำแนวความคิดในการดำเนินงานของ กอ. รมน. เรื่อง

- การแก้ปัญหาการปราบปรามคอมมิวนิสต์

18. การดำเนินงานของ ก.ร.ป. กลาง

- ส่งเสริมในการปลูกใบชา

- จัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก และการปลูกผลไม้

- โครงการขยายผลิตผลโปรตีน และการเลี้ยงโค

- การบริการช่วยเหลือก้านอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมทางการศึกษา และการ

จัดตั้งสถานีวิทย์กระจายเสียง

โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา (โครงการหลวง พัฒนาชาวเขา)

โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา เป็นหน่วยงานในพระบรมราชูปถัมภ์ให้ความช่วยเหลือชาวเขาในด้านกรยกระดับความเป็นอยู่ของชาวเขาให้ดียิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสที่จะพระราชทานความช่วยเหลือแก่ชาวเขา เมื่อได้เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับที่ตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ ได้ทรงเยี่ยมชาวเขา ทรงมีพระราชดำริว่า ชาวเขาต้องการความช่วยเหลือก้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค จึงทรงจัดตั้งโครงการนี้ขึ้น

และเริ่มดำเนินงานเมื่อ พ.ศ. 2512 มีหมู่บ้านแม่ั่วแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ได้พระราชทาน พันธุ์หมู และอาหารหมูคือ พันธุ์ข้าวโพด ข้าวฟ่าง นับเป็นยุคเริ่มต้นของการให้ความช่วยเหลือ ทางด้านการเกษตร จากนั้นจึงทรงมีพระราชดำริที่จะพระราชทานพืชอื่น ๆ ที่เหมาะแก่อากาศกึ่ง เมืองหนาวแก่ชาวเขาด้วย เช่น แอปเปิ้ล ลูกท้อ ลูกพลับ ถั่วแดง นอกจากนี้ยังพระราชทานพันธุ์สัตว์อื่น ๆ เช่น วัว ห่าน และแกะ เป็นต้น

โครงการใหญ่ ๆ ที่ดำเนินการอยู่ คือ .-

1. โครงการปลูกป่าทดแทน ปีที่เริ่มโครงการ พ.ศ. 2515
2. โครงการทดลองปลูกผลไม้เมืองหนาว ปีที่เริ่มโครงการ พ.ศ. 2508
3. โครงการส่งเสริมการปลูกสตอเบอรี่ ปีที่เริ่มโครงการ พ.ศ. 2515
4. โครงการโรงงานหลวง อาหารสำเร็จรูป ปีที่เริ่มโครงการ พ.ศ. 2515

วัตถุประสงค์ของโครงการในการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขา มี 3 ประการ คือ

1. เพื่อรักษาทรัพยากรและชื่อเสียงของประเทศ
2. เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
3. เพื่อความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศ

ทุนดำเนินงาน เป็นพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ร่วมกับเงินที่มีผู้บริจาคตลอดเกล้าถวาย โดยเสด็จพระราชกุศล นอกจากนี้องค์การสหประชาชาติซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ประเทศกัมพูชาส่งเสริมให้ ชาวเขาปลูกพืชอื่นแทน จึงได้ส่งพนักงานและเงินมาช่วยโครงการนี้บ้างเป็นครั้งคราว

การเลือกหมู่บ้านปฏิบัติงาน เลือกหมู่บ้านที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อชาวเขา ซึ่งสามารถ ติดต่อกับชาวเขาในเขตอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ อยู่ในจังหวัดเชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ("ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศ", 2523 หน้า 14)

โดยสรุปแล้ว ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นั้นได้รับความสนใจจากรัฐบาลมาเป็นเวลานานไม่น้อย โดยพยายามสร้างความสัมพันธ์ พัฒนาและสงเคราะห์ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ การอาชีพ การศึกษา การอนามัย ชาวเขามีโอกาสได้คบหากับคนบนพื้นราบ มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยยอมรับเอาวัฒนธรรมของคนพื้นราบเข้าไปแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัยแก่ประเทศชาติ ฉะนั้นกรมประชาสงเคราะห์และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่างก็พยายามดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาให้ กว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้อง กับหลักการจัสตวัตติการที่ว่าช่วยเหลือโดยไม่เลือก ชั้น วรรณะ เชื้อชาติ ศาสนา